

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno rigorozanta/rigorozantky:	Jan Rampas
Téma práce:	Občanství EU: vývoj, využití a perspektivy po Brexitu
Rozsah práce:	227 525 znaků, 78 stran
Datum odevzdání práce:	27.11.2019

1. Aktuálnost (novost) tématu

Téma občanství EU a zejména práva z něj vyplývající ve vztahu k občanům Velké Británie (UK) je více než aktuálním. Vzhledem k tomu, že rigorozant žádá o uznání práce diplomové za práci rigorózní a díky vývoji dění v EU a v UK v souvislosti s Brexitem, by mohlo být namítáno, že je práce k dnešnímu dni již v podstatě zastaralá. Nicméně, jelikož finální uspořádání vztahů mezi EU a UK i po „proběhlém Brexitu“ je stále spíše v rovině věštby z křišťálové koule, je práce v tomto ohledu přínosem a inspirací pro možná řešení. Samozřejmě některé autorovy odkazy prošly vývojem (např. rozhodnutí ve věci Tjebbes) a bylo by tak zajímavé si v průběhu obhajoby poslechnout autorův názor, zda výsledek tohoto řízení ve věci Tjebbes má nějaký vliv na jeho závěry v práci.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Téma je relativně náročné na vstupní znalosti, orientaci v právu Evropské unie (zejména vnitřního trhu a občanství EU) a na schopnost práce s judikaturou SDEU, příslušnými předpisy EU a odbornými články. V tomto ohledu je určitě možné vznést větší množství výtek k autorovi, což bude rozvedeno dále. Použité metody jsou zejména deskriptivní a komparativní ve spojení se syntézou (srovnání přístupů různých autorů k tématu v odborných člancích a z toho provedené shrnutí autorem). Práce často postrádá hlubší vlastní analýzu.

3. Formální a systematické členění práce

Práce je členěna do pěti kapitol plus úvod a závěr. Práce je relativně logicky konstruována, nicméně je otázkou, zda by kapitola perspektivy občanství neměla být zařazena před vybrané problémy spojené s Brexitem. Kapitola se totiž sice nazývá perspektivy občanství EU po Brexitu, ale vliv Brexitu na tento další vývoj a výzvy občanství EU není autorem nijak prokázán. Naopak jde o shrnutí dosavadního vývoje ve vztahu k sociálním a politickým právům, který by probíhal i bez případného vystoupení UK z EU. Jediné, kde je možno uvažovat o vlivu na občany UK a pobrexítové uspořádání je návrh změny formy občanství na samostatný institut. Tato podkapitola by se tak lépe vyjímalala v kapitole čtvrté. V současném podání chybí logické provázání čtvrté a páté kapitoly a skoro to působí, jako by se rigorant snažil buď o navýšení počtu stran, anebo považoval toto téma za natolik zajímavé (což jinak jistě je), že se rozhodl ho do práce zařadit bez ohledu na jeho provazbu se zbytkem práce. Nejedná se však o výtku zásadního charakteru, kdy se často i velmi zkušeným autorům nepovede jasně provázat všechny části své práce.

4. Vyjádření k práci

Hlavním přínosem práce je zcela jistě představení a shrnutí návrhů různých zejména zahraničních autorů, jakým způsobem vymezit uspořádání po Brexitu, co se týče podmínek a možnosti setrvání občanů EU v UK a vice versa. V tomto ohledu se nabízí reforma občanství EU jako takového.

Práce ve svém úvodu a závěru odpovídá požadavkům kladeným na kvalifikační práce, kdy si autor vytyčuje cíle své práce a představuje zdroje, z kterých bude čerpat. Jako cíl práce si autor vyčlenil: rozebrat minulost, současnost a možnou budoucnost institutu občanství EU a dále poukázat na problémy, se kterými se občanství EU potýká a s tím spojené výzvy. Jde o velmi široce pojatý cíl práce, a tudíž můžeme zhodnotit, že cíl práce autor naplnil do jisté míry. Autorovi se zcela jistě povedlo shromáždit, shrnout a popsat problémy občanství EU vyplývající z judikatury SDEU a odborných příspěvků renomovaných autorů. Naopak práce místy postrádá vlastní analýzu a vlastní argumentaci založenou na takto nabytých poznacích. To je zcela jistě na škodu, neboť kvalifikační práce a zejména takto vyššího stupně, o jejíž uznání se autor snaží, by si vlastní větší a detailnější analýzu zasloužila. V práci velmi často není jasné, kde končí shrnutí zdrojů a kdy začíná vlastní úvaha. Pokud např. autor v práci souhlasí s autorem není často jasné, proč tomu tak činí.

Vyjma této zásadnější výtka oplývá práce dalšími někdy formálními, někdy však i obsahovými nedostatky. Na ukázkou je možné vyjmenovat následující:

- Autor používá někdy zvláštní spojení, což je pravděpodobně dáno překlady zahraničních zdrojů (např. „*princip založený na svobodě od diskriminace na základě národnosti*“ na s. 17 nebo „*usilovat o zisk povolení k pobytu*“ na s. 62).
- Problematičtějšího charakteru je i někdy práce se zdroji, kdy není vždy zcela jasné, co se autor snaží vyjádřit. Autor často odkazuje na jiné autory, což není na škodu, ale bez současné četby těchto jiných autorů není zřejmé, na co autor poukazuje a chybí tak kontext.

Např:

- Proč je právo na ochranu osobních údajů uvedeno jako specifické právo související vyloženě s občanstvím EU? Ochrana osobních údajů je spíše vymezena geograficky, než že by se v rámci EU dotýkala jen jejích občanů, a naopak občanů třetích zemí pobývajících v EU již nikoliv... (s. 19).
- Není jasné, proč autor přirovnává situaci Alžiru k Brexitu, kdy by se spíše hodila tato asociace na nezávislost Skotska od UK, pokud by UK nevystupovala z EU (s. 25).
- Proč v případě Španělska autor předpokládá, že žádný členský stát nevznese námitku a oddělené území bude moci přistoupit zpět? Naopak se v případě odtrhnutí Katalánska v odborných kruzích spíše diskutovalo, že reálně hrozí neochota samotného Španělska (v první řadě i vůbec k uznání Katalánska za stát a tím pádem splnění podmínky ve smyslu čl. 49 SEU). Tato situace se srovnávala s Velkou Británií a Skotskem, kde se spíše očekával hladší průběh vzhledem k státům uznanému referendu.
- Proč autor zavrhuje argument Kochenova ohledně Nizozemska a jaký příklad Kochenov vlastně ve spojitosti s Nizozemskem používá (jenž autor zavrhuje)? Není vysvětleno a ani tak jasné, proč by se Skotové měli stát Nizozemci? (s. 45)
- Podobného charakteru je i výtka k práci s judikaturou
 - Např. při odkazu na případ Lounes autor zničenonc používá termín státní příslušník EHP, který je však pojmem britským a ne unijním, což autor nevysvětluje. Dále autor uvádí, že SDEU judikoval, že by bylo v rozporu, pokud by cizinec ztratil „*práva vyplývající z institutu občanství EU, a to konkrétně uvedeného nařízení...*“. Je však třeba poznamenat, že nařízení, které autor zmiňuje je britským transpozičním předpisem směrnice EU 2004/38 a tudíž SDEU se tímto nařízením pochopitelně nezabývá, ale vykládá přímo směrnici a příslušné články SFEU (s. 50/51).
- Chyby formálně obsahového charakteru, kdy např. první přímé volby do EP byly v roce 1979 a ne 1976 (s. 15).

- Podkapitoly druhé kapitoly by bylo vhodné více rozvést, na mnoha místech jde jen o opravdu velmi obecné zmínky, které by si zasloužily hlubší analýzu s ohledem na téma a cíl práce.
- V rámci podkapitoly 2.4. by načrtnutému shrnutí judikatury prospěla nějaká jasnější struktura a hlubší analýza přinášející odpovědi na časté s volným pohybem osob spojené otázky (např. kdy se aplikuje směrnice EU 2004/38 a kdy čl. 20/21 SFEU, jaký je rozdíl mezi čl. 20 a 21 SFEU, zda je patrný rozdílný přístup k občanům zletilým v. nezletilým a další). Dále je možno např. polemizovat nad úvahou autora, zda je dostatečná fyzická indispozice rodinného příslušníka ze třetího státu a tím pádem jeho závislost na občanu EU k aktivaci „podpůrného práva“ (s. 37 a pozn.p.č. 80). Zásadním hlediskem spíše je, zda občan EU by byl nucen opustit celé území Unie a tím fakticky pozbyl svá práva. Dospělému ekonomicky aktivnímu občanu EU nic nebrání vykonat volný pohyb do jiného členského státu spolu s rodinným příslušníkem a tím aktivovat směrnici EU 2004/38. Pokud tak neučiní, zůstává v působnosti práva národního a jeho imigračních pravidel. Toto rozdělení působnosti práva EU a členských států nabourává výjimka ve smyslu Zambrano ve výjimečných situacích, kdy je naopak občan EU zcela závislý na rodinném příslušníkově z třetí země a byl by nucen následovat poskytovatele své péče mimo území Unie.

Bez ohledu na výše uvedené však práce oplývá i přidanou hodnotou, a to zejména v rámci případové studie v části 4.4., kdy vůbec lze kapitolu 4 považovat za jádro celé práce a její nejzdařilejší část.

V rámci posouzení, zda je diplomová práce vhodná k jejímu uznání za práci rigorózní, je možné shrnout, že nejde o práci, která by aspirovala na stupeň výborný v případě vyšších kvalifikačních prací, kde by se měla běžně vyžadovat hlubší analýza prosta základních pochybení (viz některé z výše uvedených). Nicméně rigorózní práce není klasifikována a při porovnání s jinými rigorózními pracemi stále splňuje základní požadavky kladené na tento typ prací. Z toho důvodu doporučuji práci k její obhajobě, čímž pádem nezavírám dveře možnosti jejímu uznání za práci rigorózní, kdy však samotný výsledek závisí i na průběhu této obhajoby.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Ano: Autor vesměs splnil cíle práce, které si vytyčil, ač v některých částech by si práce zasloužila hlubší a detailnější analýzu.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Nemohu zcela posoudit, nicméně autor v práci řádně odkazuje na zdroje a práce působí jako samostatně zpracovaná.
Logická stavba práce	Vcelku dobrá: Práce je vcelku logicky členěná, ač některé části práce se zdají nadbytečné, neb kloužou po povrchu a odvádí pozornost od hlavního tématu práce.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Dostatečná: Ne vždy je jasné, kdy končí převzetí názorů jiných autorů a kdy začíná samostatná analýza autora. Vzhledem k spoléhání se na názory jiných autorů je práce někdy hůře čitelná či srozumitelná bez současné četby odkazovaných zdrojů a pochopení kontextu (např. proč si autor na s. 44 vybral jako příklady degradace Britů na úroveň

	občanů Ruska, Číny nebo Turecka? Má autor důvod přirovnat UK k těmto zemím s velmi rozdílnou právní kulturou, chtěl tím vyprovokovat diskuzi anebo prostě jen doslovně přejímá země, které uvádí autor původního článku Kochenov?)
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Vcelku dostatečná: 4. kapitola je zcela jistě nejzdařilejší a nejhlubší co se provedené analýzy týče
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Dobrá: Tabulky jsou jistě přínosem práce, avšak by vzhledem k převzetí jejich údajů z původních zdrojů potřebovaly někdy větší míru interpretace
Jazyková a stylistická úroveň	Vcelku dobrá až na větší množství překlepů; autor používá často příliš dlouhé souvětí (někdy až na 6 řádků), čímž se snižuje čtivost a srozumitelnost práce.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Diplomová práce i přes uvedené výhrady splňuje základní požadavky kladené na rigorózní práci a odpovídá úrovni jiných rigorózních prací. Tudíž, ač na hraně, ji doporučuji k obhajobě.
---	--

V průběhu obhajoby by rigorozant mohl zhodnotit vývoj od konce roku 2018 do současnosti a zda mají nové události vliv na dosavadní závěry práce.

Dále by rigorozant mohl porovnat případy Lounes a McCarthy a zkusit z nich vyvodit dělicí kritérium pro rozhodovací praxi SDEU v těchto relativně podobných skutkových případech občanů Velké Británie s rodinnými příslušníky z třetích zemí pobývajících na území UK.

V Praze dne 12.2.2020

 JUDr. Tereza Kunertová, Ph.D., LL.M.
 oponentka